

II

TALIJANSKI DOKUMENTI

IZVJEŠTAJ TALIJANSKE KRALJEVSKE PREFEKTURE
SPLIT OD 22 AVGUSTA 1941 GOD. MINISTARSTVU UNU-
TRAŠNJIH POSLOVA O POŽARU NA JEDNOM OD BRO-
DOVA FIRME MATKOVIC¹

KR. PREFEKTURA SPLIT
(M.P.)²
30 avg. 1941 – XIX

Br. 03314 Odelj. jav. bezb. Split, 22 avgust 1941 – XIX
Predmet: Požar na brodu
»Miko Matković«³

Opšta registracija prijema
4926

Registровано 30 avg. 1941 – XIX

MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH
Generalna direkcija jav. bezb.
Odeljenje policije

GUVERNATORATU DALMACIJE

Rim

Zadar

Juče 21 tek. u 12,30 č., usled još neutvrđenih razloga, raz-
vio se snažan požar u slagalištu br. 2 na brodu »Miko Matko-
vić«, rekviriranom od strane Kr. mornarice, a koji je usidren u
ovoj luci od 19 tek., dolazeći iz Ankone, natovaren slamom, se-
nom i namirnicama.

Pošto se radi o naročito zapaljivom materijalu, vatra je
vrlo brzo uzela maha, ugrožavajući i ostala slagališta.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnog istoriskog
instituta pod reg. br. 19/4–1, k. 540.

² Prijemni žig: »Guvernatorat Dalmacije – 30 avgust 1941/XIX –
otvaranje pošte«.

³ Brod pod ovim imenom nije postojao. Firma Matković imala
je sljedeće brodove: Ante, Lina, Ljubica, Niko, Nikolina i Ivo.

U gašenju požara, koje je trajalo do večeri, učestvovali su vatrogasci, uz pomoć pripadnika Kr. mornarice i vojske, agenata jav. bezbednosti i lučkog osoblja i njihovo učešće je za svaku pohvalu.

Ljudskih žrtava nije bilo.

Šteta u robi se ceni na oko 70.000 lira, dok šteta koja je naneta brodu i njegovoj opremi, mada nije velika, još nije procenjena.

Naređeno je da se pristupi aktivnoj istrazi kako bi se utvrdila eventualna odgovornost za požar, za koji se pretpostavlja da je nastao samozapaljivanjem.⁴

Prefekt
— Paolo Zerbino —
Zerbino

BR. 193

IZVOD IZ OPERATIVNOG DNEVNIKA VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA—DALMACIJA« ZA PE- RIOD JULI—AVGUST 1942 GOD. O NAPADU PARTIZANA NA PRIPADNIKE I PLOVNE OBJEKTE TALIJANSKIH ORUŽANIH SNAGA¹

Red. br.; Ko *ša-
lje*; Br. i datum
otpreme; Br. i da-
tum prispeća

Datum, mesto i sadržaj događaja

2.		noć uoči 1; Kudinovići (Mljet GV—RI)
Komanda VI.		Barka na jedro, čija se posada sastojala od
Armiskog kor-		kapetana — potporučnika Kr. finansiske
pusa		straže i 4 finansa, vraćajući se iz Trpnja
10810	1.7.42	(Makarska XT—AB) u Drače (Mljet MH—
14240	2. 7.	GS), bila je obasuta mnogobrojnim pušča-
		nim mecima koji su dolazili sa obale u bli-
		zini mesta K[udinovići], Posada je odmah
		pružila otpor. Naši gubici: potporučnik mr-
		tav, 1 finans ranjen.

⁴ Paljenje broda organizovao je Mjesni komitet KPH — Split. O tome, kao i o drugim sabotazama na talijanskim brodovima u toku 1941 god. vidi Zbornik, tom V, knj. 1, dok. br. 59 i knj. 2, dok. br. 22 i 77.

111

Komanda
XVIII. arm.
korpusa
6549 27.7.42
15894 28.7.42

26. 7. 42 Mali Iž

Dvadesetak osumnjičenih za krađu ulja, za vreme transporta preko mora za Veli Iž, pobunili su se i savladali vojnike. Naši gubici: jedan brigadiere karabinjera – mrtav, jedan vice brigadiere i jedan milicionar finansijske straže ranjeni. Dva Kr. karabinjera, jedan funkcioner sekcije za gajenje maslina nestali.²

. . .
42

Komanda VI.
arm. korpusa
13145 12.8.42
16878 13.8.42

Vidi 38 i 46; Starigrad na Hvaru

- Nastavljaju se čišćenja. Situacija je samo prividno mirna. Veliki deo stanovništva pomagao je poznatu komunističku akciju. Javne funkcije su upražnjene. Elementi koji žele red traže stalno prisustvo italijanske posade.³

12. 8. 42; Velaluka – Vis

Starigrad, Jelsa, Hvar

- Ustanici su sa dve barke napali motorni jedrenjak »Dux«, koji je prevezio 60 kvintala ulja iz Velaluke (Korčula) za Vis.⁴ Teret je izgubljen. U zoni je torpiljarka radi proveravanja i represivnih istraga. Povodom sporazuma sa vojno-pomorskom komandom Dalmacije naređeno je rekviriranje plovila u pomenutom mestu i ograničenje ribolova samo na strogo kontrolisane zone.

² Opširnije o ovom napadu golorukih omladinaca sa otoka Iža na talijanske vojnike, kojom prilikom je zarobljen motorni brod »Sofija«, vidi Zbornik tom V, knj. 5, dok. br. 190; tom V, knj. 6, dok. br. 78; tom V, knj. 8, dok. br. 18 i dok. br. 194 ove knjige.

³ Riječ je o napadu Hvarske partizanske čete »Matija Ivanić« na porezni i općinski ured u Starigradu na Hvaru. Pošto su ustaške vlasti bile nemoćne da unište partizane, pozvale su talijansku vojsku u pomoć (vidi Zbornik tom V, knj. 6, dok. br. 12, 70 i 84). Iz ostalih izvještaja ovoga dnevnika vidi se da je napad izvršen 8 avgusta i da su Talijani 10 avgusta iskn-ali u Starigradu dvije ojačane čete.

⁴ Prema izjavi Vicka Milata, organizatora ove akcije, napad na jedrenjak »Dux« izvršen je kod rta Proizda na otoku Korčuli.

PODACI IZ DNEVNIH IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE
KOMANDE ZA DALMACIJU VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH
SNAGA »SLOVENIJA–DALMACIJA« O NAPADIMA PAR-
TIZANSKIH JEDINICA NA TALIJANSKE PLOVNE OBJEK-
TE I O PREDUZETIM PROTIVMJERAMA U VREMENU JU-
LI–SEPTEMBAR 1942 GODINE¹

Pisani telegram

Samo za vas, ostalo
već učinjeno.

V.P. 10, 28 jula 1942 XX
sati 15.55

Primljeno 28 jula „ 17.45

Maridalmacija² – Split

Superslodi³

i na znanje:

Superslodi – odeljenje za vezu sa Kr. morn.

VI Armiskom korpusu

XVIII Armiskom korpusu

12118. *Aktivnost posljednja 24 sata*

Parobrod »Monstella« sa ljudstvom divizije »Perugia« iz Splita u Dubrovnik i Tivat.

Torpiljarka »Giovannini« učestvuje u operacijama kr. vojske na otoku Velom Ižu i Božavi.⁴ Minopolagač »S. Giorgio« vrši patroliranje Zutskim kanalom i luke Tajer.

Pojačane su osmatračnice Grpašćak i [Rt] Bonaster.

Parobrod »Albania« i naoružani remorker »Lilibeo« učestvuju u operacijama kr. vojske sa poluotoka Pelješca.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod reg. br. 14/3, k. 397.

² Skraćeni naziv za Vojno-pomorsku komandu Dalmacije (Comando militare marittimo della Dalmazia). Ova komanda, sa sjedištem u Splitu, imala je pod svojom nadležnošću obalsko i otočko područje od o. Premude do Bara. U operativnom pogledu bila je potčinjena Superslodi.

³ Supersloda – Viša komanda oružanih snaga »Slovenija–Dalmacija« (Comando superiore delle Forze Armate »Slovenia–Dalmazia«). Naziv za Komandu Druge talijanske armije, koji je dobila 9 maja 1942 god. (vidi Zbornik, tom V, knj. 4, dok. br. 117).

⁴ Riječ je o operacijama koje su talijanske jedinice preduzele kao odmazdu poslije napada omladinaca na posadu motornog broda »Sofija« (vidi dok. br. 193 i Zbornik tom V, knj. 8, dok. br. 18).

Izvršena 3 zaprečavanja u zoni Zadar.

Završeno postavljanje zapreka u zoni sjeverno od Rta Planka isključno. U toku nedjelje će se započeti sa postavljanjem u zoni Split.

Hydroavion »Cant Z 501« vršio protupodmorničko izviđanje.

Admiral Bobbiese⁵

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 1178
Stiglo 28.7.42

*Pisani telegram*⁶

(otpreme
Datum i sat j
' prijema 29.7.
23.—

Maridalmacija 12220. Aktivnost posljednja 24 sata.

Torpiljarka T. 6 za noćno i dnevno patroliranje duž obale od Splita do Kotora i obratno.

Torpiljarka »Giovannini« za patroliranje otoka naprama Zadru sa komandantom trupa »Zara«.

Grupe ustanika oštetile su svetionik Dvije Sestrice odnevši optički materijal. U toku je istraga.

Minopolagač »San Giorgio« izvršio uz učešće aviona mitraljiranje ustanika u Kalle Pescica (Tajer). Izvršeno je patroliranje sa naoružanim motornim čamcima za vreme prolaza konvoja motojedrenjaka na delu Makarska – Korčula – Peleješac.

Započeto je uklanjanje baraža iz uvale Bestonio.

Hydroavion »Cant Z 501« vršio je zaštitu i otkrivanje zaseda u zoni Rta Planka, kao i vazdušno izviđanje protiv podmornica od grebena Grujica do Korčule.

Admiral Bobbiese

⁵ Antonio Bobbiese, komandant Vojno-pomorske komande Dalmacije

Pisani telegram⁷

Datum i sat \ otpreme 1.8.42 XX
) 20.30
 prijema 2.8.42 XX
 1.30

Br. 12514 Aktivnost posljednja 24 sata

- Torpiljarke T.6 i T.7 vršile noćno patroliranje duž obale od Tivta do Splita Koločepskim, Mljetskim, Pelješačkim, Korčulanskim, Neretvanskim, Hvarskim i Bračkim Kanalom.
- Remorker R 13, minopolagači »San Giorgio« i »Fasana« vršili patroliranje oko otoka naprama Šibeniku. Sekvestrirano 6 barki.
- Obustavljen saobraćaj severno od linije Ancona–Setteboche usljed prisustva neprijateljske podmornice na 44° 30' sev. širine, 13° 55' istočne dužine.

Admiral Bobbiese

Predmet plovnih sredstava⁸

No 75807

11 avgusta 1942

Motorni jedrenjak »Dux« koji je prenosio iz Velaluke – Korčula za Vis 65 kvintala maslinovog ulja napadnut je jutros na tri milje od *Velaluke* od 2 čamca sa naoružanim ljudima koji su odneli 60 kvintala maslinovog ulja.

Poslata torpiljarka T 5 iz Starigrada – Hvar na Vis i Velaluku radi stroge provere i istrage.

Smatram za potrebno izvršiti *zaplenu i prikupljanje* u pristaništima Hvara i Brača, posednutim od naših trupa, svih plovnih sredstava.⁹

Dozvola ribolova ograničena samo na čamce u strogo kontrolisanoj zoni.

Komanda Superslode
12. avgusta 1942

Za sutrašnji bilten¹⁰
paraf

⁷ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi V.I.I. pod reg. br. 18/3, k. 397.

⁸ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi V.I.I. pod reg. br. 25/5, k. 283.

» Vidi dok. br. 193.

¹⁰ i ¹¹ Dopisano olovkom.

Ovi napadi se učestalo ponavljaju. Tražite od mornarice Dalmacije i mornarice Rijeke neko sredstvo (naoružane brodove – naoružane motorne čamce) da bi se nadgledale obale, ostrva i kanali."

paraf

*Pisani telegram*¹²

Datum i sat , | otpreme
I prijema 18 septembra
3.45

16142. Aktivnost posljednja 24 sata.

- Torpiljarka T. 1 premješta se iz Tivta u Drač da bi preuzela praćenje cisterne »Devoli«.
- Torpiljarka T. 5 sa drugim mornaričkim naoružanim jedinicama iz Šibenika i dalje sadejstvuje u akcijama divizije »Zara« u zoni Vodice i zoni otoka naprama Šibeniku.
- Minopolagač »Ugljan«, minopolagač »Pašman«, naoružani remorker »Lilibeo«, Protupartizanski brod 1, Protupartizanski brod 4, finansiski naoružani motorni brod M.B. sa torpiljarkom T. 8, dislocirani u Pločama i Gružu, učestvuju u operacijama »Renia«, u Mljetskom Kanalu, na poluotoku Pelješcu, u kanalima: Korčulanskom, Neretvanskom, Hvarskom i Bračkom.
- Topovnjača »Polluce« dislocirana u Supetru na Braču vrši strogo nadziranje u vodama otoka.
- Javljen je prekid puta Rogoznica–Kaštel Andreis [Jadrtovac]. Mornarička četa iz Šibenika upućena na mjesto radi privremene opravke da bi se obezbjedila veza sa svetionikom Sv. Ante koji je sada odvojen.

Pertitas Sitta

Maridalmacija javlja o aktivnosti brodova dana 17. tek.¹³

IZVJEŠTAJ VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 1 JANUARA 1943 GOD. POMORSKOJ KOMANDI PLOČE O NAPADU NA MOTORNI JEDRENJAK »S. EUFEMIA«¹

Pisani telegram

5LB – 732
io 162

otpreme –
Datum
prijema

Od Maridalmacije

1 I 43 XXI u 23.30 č.

Pomorskoj komandi – Ploče
i, radi znanja,
Superslodi
VI Armij. korpusu
XVIII „

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 65
Stiglo 2 I 1943

Br. 40.

Danas u 13 časova motornom jedrenjaku »S. Eufemia«, koji je krenuo iz Metkovića za Split i plovio propisnim pravcem, nakon što je naišao na minopolagač »Pašman« ukrstio se put na visini Igrane sa motornim čamcem, koji je otvorio pušчанu vatra bez ikakvog uspeha. Neka se naredi da saobraćaj bude patroliran pri prolazu tom zonom.

Admiral Bobbiese

Potvrdite prijem.

IZVJEŠTAJ VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 3 JANUARA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O ZAROBLJAVANJU ČETIRI MOTORNA JEDRENJAKA KOD IGRANA¹

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«

OPERATIVNO ODELJENJE

Predmet: DCL.

Primljen Br. 338/30 jan. 1943-XXI

Telegram

Datum / otpreme
prijema 3/1/1943/XXI. 8.40h

Od Maridalmacije

Superslodi

i, na znanje

Kom-di VI-og arm. korpusa

Kom-di mornarice Ploče ^{30.p.}

Kom-di XVIII-og arm.

korpusa

Vrlo energičan telegram!

Povući robu

Regulisati transport

Kontrolisati ih pomoću

patrola

Pozvati se na ovo i na jučerašnji događaj

Maridalmacija 166

OP
12
P Danas su u Omiš stigla 4 motorna jedrenjaka koji su pošli iz Metkovića 31 decembra s tovarom hrane. Kod Igrana su bili zaustavljeni od partizanskih motornih čamaca naoružanih mitraljezima i upravljani u Zivogošće – Igrane i Drašnice, gde je sva roba bila istovarena, a zatim sakupljeni u Podgori, gde je Komanda partizanske mornarice naredila jutros da se puste na slobodu.⁴

¹ Dokumentat se nalazi u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod reg. br. 20/9a, k. 365a.

² Pečat prijema

³ Slijedeći tekst (primjedbe) dopisao je plavom olovkom, vjerovatno Giacomo Zanussi, pomoćnik načelnika štaba Superslode.

⁴ Prema našim izvještajima, Prva mornarička postaja iz Podgore, uz pomoć Primorskog voda Bataljona »Vid Mihaljević«, 31 decembra 1942 i 1 januara 1943 god. zarobila je šest motornih jedrenjaka: »Sv. Ante«, »Otac Vladimir«, »Zdravlje«, »Mali Ivo«, »Istok« i »Evropa« (vidi dok. br. 3 i 4).

Smatram za potrebno izvršiti represalije⁵ i dovršiti čišćenje⁶ zone. Od juče je naređeno da se prolaz brodova pored Igrana vrši u 11 časova i da jedinica za to vreme patrolira isključivo u tim vodama.

Da li da se unese u bilten?⁷

Admiral Bobbiese

BR. 197

IZVJEŠTAJ VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 3 JANUARA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O NAJNOVIJIM DOGAĐAJIMA¹

Predmet:		otpreme 3. 1. 43. XXI
	Datum i čas	17.30
Telegram		prijema 4. 1. 43. XXI
Od Maridalmacije		0.30
Superslodi		(M. P.) ²
i na znanje		
Superslodi – Odeljenju za vezu		
sa Kralj, mornaricom		
Kom-di VI-og arm. korpusa		
Kom-di XVIII-og arm. korpusa		

Maridalmacija 200

Aktivnost za poslednjih 24 sata

Torp. T. 5 iz Splita – po zadatku za Supetar – Brač i Hvar.

⁵ Iznad riječi »represalije« u originalu je dopisano plavom olovkom: »Da, da. U vezi s ovim odmah su poduzete mjere i 4 januara 1943 god. 5 naoružanih brodova puna četiri sata bombardovali su Podgoru i susjedne luke, pokušavajući da iskrcaju trupe. Međutim, borci Bio-kovskog bataljona dali su žestok otpor pušcanom i mitraljeskom vatrom i prisilili neprijatelja na povlačenje (vidi dok. br. 200).

⁶ Iznad riječi »čišćenje« u originalu je dopisano plavom olovkom »čišćenje, ne«.

⁷ Dopisano crnom olovkom.

¹ Prevod originala nalazi se u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod reg. br. 3/19–1, k. 365a.

² Pečat prijema: »Viša komanda oružanih snaga »Slov.–Dalm«. JVo 185 – 4.1. 42«.

oggiro .

DCL.

DIREZIONE REGIONALE E INTERNA SICURTÀ	
[Stampa illeggibile]	
[Stampa illeggibile]	
[Stampa illeggibile]	

TELESCRITTO

Data partenza
 Data arrivo 3/1/1943/XAI. 8.40

DA MARINADALMAZIA
 AT SUPERGILODA
 et. D.C.
 AT COMANDO VI CORPAMILES
 AT COMANDO MARINA FLOCE
 AT COMANDO XVIII CORPAMILES

op
 19
 D

Maridalmazia 166.

Data odierna giunti Almissa 4 motovelieri partiti da Metkovic 31 Dicembre con carico viveri. Al altezza Igrane sono stati fermati da motobarche partigiane armate mitragliatrici et direttati at Zigovosce-Igrane et Drasnice - ove tutta merce est stata scaricata indi accentrati Podgora dove comando marina partigiano habet disposto lasciarli liberta questa mattina.

Prospetto opportunita rappresaglie et completare rastrellamento zona. Da ieri est stato disposto perche passaggio natanti altezza Igrane avvenga ore 11 et che tale ora unita pattugli esclusivamente tali acque.

inserir nel bollettino?

f:to AMIRAGLIO BOBBIESE

30/9-1

base 757

Torp. T. 6 na patroliranju u zoni Rt Ploča za vreme prolaza konvoja Split – Šibenik i obratno.

Dana 1 tek. R. D. (minolovac) »Pašman« tukao s vidnim rezultatima Bašku Vodu i kontrabatirao intenzivno Podgoru, jer je bio napadnut pušcanom i mitraljeskom vatrom.³

Remorker »Instancabile« s nemačkim parobrodom »Norburg« na teglju stigao u Zadar iz Splita.

Dana 31. tek. 4 motorna jedrenjaka koji su išli iz Metkovića za Omiš zaustavljeni su kod Igrana od partizanskih motornih čamaca naoružanih mitraljezima i naterani da skrenu na mesto uvala Dula (Zivogošće), Igrane i Drašnice, gde je bila istovarena roba, a zatim su sakupljeni u Podgori, gde su pušteni na slobodu dana 2 tek.⁴

Patrolni čamac A.S.3. »Morongiu« na patroliranju i hidrofonskom prisluškivanju u Bračkom i Neretvanskom Kanalu.

Patrolni čamac A.S.4 »D'Amato« na hidrofonskom prisluškivanju i protivpodmorničkom gonjenju u zoni Rt Ploča.

Normalni dnevni i noćni nadzor duž dalmatinskih obala, kanala i ostrva.

Admiral Bobbiese

IZVJEŠTAJ VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 4 JANUARA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O NAPADU NA MOTORNI JEDRENJAK »S. SPIRIDIONE«¹

Predmet D C L

Pisani telegram

Datum

otpreme 4 I 43 XXI u 17.30 č.

prijema 4 I 43 XXI u 19.20 č.

Od Maridalmacije

Superslodi

i, radi znanja,
Komandi VI. Armij. korpusa
Pomorskoj komandi – Ploče
Komandi XVIII Armij. korpusa

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 221

Stiglo 4 jan. 1943 – XXI

Br. 252.

Jutros je naoružani partizanski motorni brzi čamac, dolazeći od Sućurja na Hvaru, pokušao napasti motorni jedrenjak »S. Spiridione« koji je krenuo iz Splita u pravcu juga. Odustao je od napada i udaljio se jer je s juga naišao konvoj motornih jedrenjaka sa pratnjom.

Admiral Bobbiese

Upućen prepis Obaveštajnom odeljenju.

TELEGRAM VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« OD 5 JANUARA 1943 GOD. POTČI-NJENIM KOMANDAMA ZA PREDUZIMANJE REPRESIVNIH AKCIJA ZBOG NAPADA NA TALIJANSKE BRODOVE¹

Predmet D S L

Operativno

Pisani telegram

V. P. 10, 5 januara 1943 – XXI

Od Superslode – Oper.
Komandi VI. Armij. korpusa
– „ – XVIII. – „ – – „ –
Maridalmacija

S.P.a. T.M. 3 Supersloda 221 – 114 – 5 I 43 u 20.15 č.

Br. 221 prot.

U vezi teogr. 352 od Maridalmacije, od 4 ov. mes.

- Prvo) Odobravam prethodno određene vazdušne i pomorske represivne akcije i njihovo što brže izvršenje.²
- Drugo) Hitno je da VI. Armij. korpus uputi u Sućuraj na Hvaru, u slučaju da to nije već učinjeno, odeljenje artiljerije, o čem u našem telegramu 24596 od 22 decembra i da potvrdi izvršenje.
- Treće) Neka VI. Armij. korpus odmah ispita mogućnosti sadejstvovanja sa nekoliko četa u operacijama prikupljanja plovnih objekata koje je naredila Miridalmacija. Neka se direktno sporazumeju zainteresovane jedinice.

General Roatta

IZVJEŠTAJ VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 6 JANUARA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O BOMBARDOVANJU PODGORE I OKOLNIH MJESTA¹

Prepis pis. telegrama

Dato na uvid Nač. štaba
Dato na uvid Pomoć. nač. štaba
upućen prepis Obaveštajnom odeljenju

Datum I otpreme: 6 I 1943 XXI u 20.30 č.
i) prijema: 7 I 1943 XXI u 1.15 č.
čas

Od Maridalmacije
Superslodi
i, radi znanja,
VI. armij. korpusu
Pomor, komandi Ploče
XVIII. armij. korpusu

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 338
Stiglo 7 jan. 1943-XXI

Br. 598

Nastavak pis. telegrama 352 od 4 ov. mes.

– Jutros u zoru torpiljarka T.5, minopolagač »Ugljan« i »Pašman«, motorni patrolni brod A.S. »Morongiu« i naoružani remorker »Poderoso« (Moćni) bombardovali su naselja Podgora, Vrulja, Drašnice, Zivogošće, Igrane i Magovice, potopivši ili uništivši 23 čamca.²

Prilikom narednog čišćenja severne i južne obale Hvara od Sućurja do meridijana Jebra potopljeno je 16 lađa.

Neprijateljski otpor prouzrokovao je malu štetu na donjim delovima palube remorkera »Poderoso«

Admiral Bobbiese

¹ Prevod originala i original nalaze se u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod reg. br. 27/9a–1, k. 365a.

² Ova akcija je izvedena na predlog Maridalmacije i po odobrenju Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« zbog napada i zarobljavanja 6 talijanskih motornih jedrenjaka od strane posade Ratne postaje Podgora i boraca Primorskog voda Bataljona »Vid Mihaljević«. Prema našem izvještaju, u luci Podgora potopljena su dva broda i pokušaj iskrcavanja neprijatelja nije uspio (vidi dok. br. 3, 4, 7, 196, 197 i 199).

IZVJEŠTAJ VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 6 JANUARA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O AKTIVNOSTI BRODOVA¹

Predmet: otpreme 6. I. 1943. XXI
Kopija pisanog telegrama časova 17.30
Datum i čas prijema 7. 1. 1943 XXI
časova 2.10

VISA KOMANDA ORUŽ. SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Od Maridalmacije

Superslodi

Br. 339

i na znanje:

Stiglo 7 jan. 1943 god. XXI

Superslodi – Odeljenju za vezu sa Kr. morn.

VI. arm. korpusu

XVIII arm. korpusu

Br. 548

Aktivnost za poslednja 24 časa

- Torpiljarka T.5 iz Splita radi uništenja i zaplene čamaca u zoni Podgora, Igrane sa minopolagačem »Ugljan«, »Pašman«, remorkerom »Poderoso« i motornim patrolnim brodom A.S. 3 »Morongiu«.⁸
- Torpiljarka T.6 u patrolisanju u zoni Rt Planka za vreme prolaza konvoja od Šibenika za Zadar i od Bari.
- Cisterna »Lete« stigla u Split iz Šibenika.
- Cisterna »Pellice« stigla iz Pule u Zadar.
- Pratlja i vazdušno izviđanje u zoni Rt Planka.
- Motorni patrolni brod A.S. 4 »D' Amato« u hidrofonsko osluškivanje i traženje podmornica u zoni Rt Planka.
- Pojačan dnevni i noćni nadzor duž dalmatinskih obala, kanala i ostrva.

U akta
7/1 ppuk (nečitko)

Admiral Bobbiese

¹ Kopija pisanog telegrama i prevod nalaze se u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod reg. br. 6/10–1, k. 365a.

² Pečat prijema

³ O ovoj akciji talijanskih brodova vidi Zbornik tom V, knj. 11, dok. br. 47.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA
DALMACIJU OD 12 JANUARA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI
ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O NAPA-
DU NA BRODOVE »AIRONE« I »LILIBEO«

Predmet:

! VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 570

Stiglo 12. jan. 1943 god. XXI

Datum	C otpreme	čas
I	prijema 12/1/43	0.10

Od Maridalmacije
Superslodi
i na znanje
Superslodi – Odeljenje za vezu sa Kr. morn.
VI. arm. korp. – XVII arm. korp.²

Maridalmacija 1038. – Aktivnost za poslednja 24 časa.

Na brod »Airone«, prilikom plovidbe, ispaljeni hici iz va-
trenog oružja u blizini Brele (Makarska ZI–BD).

Na remorker »Lilibeo«, pri izviđanju obale, izvršenom na
dan 9. t.m. sa komandantom mornarice Ploče, otvorena puščana
vatra iz mesta Podgora – mornarica. Mala šteta pričinjena je
palubi.
v

Admiral Bobbiese

u akta
12/1 ppukov. (nečitko)

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 14 FEBRUARA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O AKCIJI NA OTOK MURVICU¹

Predmet:

Pisani telegram V.P. 10 14. februar 1943 – XXI čas. 1.40

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Od Maridalmacije – Split
Superslodi
i na znanje:
Odeljenju za vezu sa Kr. morn.
VI Arm. korpusu
Mornarici – Rijeka
XVIII Arm. korpusu

Br. 2471
Stiglo 14-2-43

4154 – Maridalmacija

Aktivnost za poslednja 24 časa

Noću između 10. i 11. partizani naoružani puškomitraljezima, pristali su uz školj Murvica (o. Vis BH–RO) sa barkom i odneli potrošni materijal i službenu prepisku.

Pre nego što su se udaljili prema Rogoznici pitali su sve-tioničare o jačini vojnika i naoružanja u blizini položaja Kr. vojske.

Admiral Bobbiese

Dato na pregled nač. štaba. Upućena kopija odeljenju »I«.
Dato na pregled pomoć. nač. štaba. Upućena kopija Kr. karab.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 26 FEBRUARA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O POTAPANJU MOTORNOG JEDRENJAKA »SRETNI OTAC«¹

Predmet:

Pisani telegram:

(otpreme 26. febr. 43
Datum i čas i
prijema

Od Maridalmacije

Superslodi

Superslodi – Odelj. za vezu sa Kr. morn.

VI. arm. korpusu

Mornarici – Rijeka

XVIII arm. korpusu

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 3309

Stiglo 27. febr. 1943 god. XXI

br. 5454 prot.

Aktivnost za poslednja 24 časa.

Mlađi vodnik, signalista i mornar-osmatrač u Grpašćaku (Dugi Otok), pri povratku iz nabavke hrane i soli, zarobljeni su od strane partizana. U 10,25 izvršeno je vazdušno izviđanje i fotografisanje Podgore, kojim se otkrilo da su skoro potpuno potopljene i uništene plovne jedinice u pristaništu i da su pričinjene štete molu i zgradama.

Motorni jedrenjak koji je potopljen noću između 22. i 23. pred Poveljom (Brač) jeste »Sretni otac« iz Povije od 30 tona, čijeg su sopstvenika izgleda zadržali ustanici. Cisternu »Cassala« prati torp. T 1, Torp. »Giovannini« iz Zadra u Split sa komandantom 18. arm. korp.

Pojačan nadzor nad podmornicama iz vazduha i sa vode.

27.11.

MR

Admiral Bobbiese

TELEGRAM VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« OD 28 FEBRUARA 1943 GOD. POTCIJENIM KOMANDAMA ZA PREDUZIMANJE REPRESIVNE AKCIJE NA ZAOSTROG ZBOG UBISTVA KAPETANA GREGORETIJA¹

rzb

Telegram

V.P. 10, 28 februara 1943 – XXI

Od Superslode – operativ, odeljenje
XVIII-om arm. korpusu
Maridalmaciji – Split
i na znanje:
Aerotaktičkoj kom-di Superslode

Nr 3333 prot.

Dostavljam izvod telegrama 5518 poslatog od Maridalmacije ovoj komandi 27 t.m.

Počinje/ ./.

»Smatram za potrebu da se svi obalski centri između Makarske i Gradca metodički podvrgnu bombardovanju iz vazduha sa osobitom pažnjom na Zaostrog u cilju represalija zbog ubistva kapetana Gregoretti.² Pomenuta bombardovanja bi morala biti najavljena Maridalmaciji da bi se izbeglo da se jedinice nadzorne službe nađu u zoni za vreme bombardovanja. Admiral Bobbiese.«

Završava.

Kom-de XVIII-og arm. korpusa i Maridalmacije, neposredno nadležne, zamoljene su da preduzmu što pre snažnu vazdušno-pomorsku akciju represalija na Zaostrog, imajući u vidu da takve akcije moraju da se izvrše smesta i energično, jer naš prestiž zahteva da se ne (kažem ne) ostave nekažnjeni postupci partizanskog gusarstva, kao što se tvrdi u aktu 3325 ove komande od 27 t.m. Direktni sporazumi u vezi toga između zainteresovanih komandi. Zeleo bih da budem upoznat s rezultatima akcije.

General Robotti

IZVJEŠTAJ VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 17 MARTA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O NAPADU NA BROD »CURZOLA«¹

rbz.
Telegram

Datum j otpreme
' prijema: 17-111-43
11.30 č.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 4374
Prilježeno 17 marta 1943 – XXI

Od Maridalmacije – Split
Komandi Superslode
i na znanje:
Komandi XVIII Arm. korpusa
Komandi divizije »Bergamo«

Br. 7536

15-og tek. u 16 časova na brod »Curzola«, u službi nadzora severnog dela ostrva Korčule, otvorena je mitraljeska paljba iz naselja Babina (Korčula GZ – ZL). Brod »Curzola« izvršio je paljbu na naselje. Usled partizanskog protivdejstva lakše je ranjen jedan mornar.

Na dan 16-og Nap.² 6 i motorni čamac M.B.23 izvršili su akciju odmazde protiv naselja Babina sa jednim minobacačem i mitraljezom. –

Admiral Bobbiese

17-111

R

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod reg. br. 36/2, k. 365 a.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 28 MARTA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O ZAROBLJAVANJU RATNIH BRODOVA U BRAČKOM KANALU¹

51 B/4

isto
Br. 5007
stiglo 28 marta 1943
XXI

Predmet: rzb.
Pisani telegram

Datum i čas

otpreme
prijema 28-111-43
15.55

Od Maridalmacije
Superslodi operativno
i na znanje:

Superslodi – Odjeljenje za vezu sa Kr. mornaricom
Komandi VI Arm. korpusa
Mornarici Rijeka
XVIII Arm. korpusu

Br. 8422, –

Aktivnost za posljednja 24 časa

- Motorni jedrenjak »Antonietta B.« matične luke Chioggia, koji je otputovao 25 februara iz Splita za Korčulu i trebao da se zaustavi u Sumartinu na Braču da utovari raznu robu, bio je zaplijenjen od strane ustanika u visini Baške Vode (Makarska AX-ZN).² Vršiti se provjeravanje.
- Motorni jedrenjak »Maria Luisa« i »Renato« matične luke Trst, natovareni raznom robom, otplovili su sa konvojem iz Splita za Korčulu i 22 tekućeg, mjesto da pristanu u Sumartinu na Braču kao što je bio naredio vođa konvoja, produžili su plovidbu usamljeni. U visini Zaostroga (Makarska AL-XT) zaplijenili su ih ustanici čiji su plijen još i danas.³

¹ Dokument se nalazi u arhivi Vojnog historiskog instituta pod reg. br. 8/3a–1, k. 365a. Tačnicama je označen izostavljeni dio teksta, koji se ne odnosi na borbu na moru.

² i ³ Ove brodove zaplijenili su borci Mornaričkog voda koji je po rasformiranju Prvog mornaričkog odreda ostao na obali radi dejstva na neprijateljski saobraćaj i održavanja veze.

- Dana 24 tekućeg u 16.30 časova motorni jedrenjak »S. Nikola«, zaobilazeći Rt Kabal (Omiš AP-UM), dobio je naređenje od strane 3 naoružana čovjeka da pristane uz obalu, koji su istovarili 7 džakova pšenice i 2 džaka pasulja. Zatim je motorni jedrenjak pušten.⁴
Normalna aktivnost patroliranja.

Admiral Bobbiese

⁴ U vezi s ovim napadima Viša komanda oružanih snaga »Slovenija–Dalmacija« naredila je da se preduzmu represivne akcije svojim sledećim telegramom:

»Predmet bg.
Od Superslode – Operat. odelj
Maridalmacija

V. P. 10, 28 marta 1943-XXI
Pis. telegram,–

Br. 5007 prot.

Veza teleg. 124 i fonogram 3325 ove Komande od 3 januara odnosno 25 februara. – Incidenti prilikom plovidbe javljeni vašim biltenom 8422 od 28 o.m. vrlo su teški. Smatram da je apsolutno potrebno preduzeti efikasne protivmere i hitne represivne akcije prema odnosnom telegramu i fonogramu.

Molim da mi se hitno dadu dalja obaveštenja o pomenutim incidentima i da mi se saopšti što je povodom toga preduzeto u saglasnosti sa zainteresovanim armij. korpusima i koji su rezultati postignuti.

28 marta 1943 – XXI.

General Robotti«

UPUTSTVO VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 10 APRILA 1943 GOD. ZA BORBU PROTIV PARTIZANA NA MORU¹

Partizanski rat na moru

Ciljevi: Partizanski rat koji neprijatelj vodi u vodama Dalmacije i Hrvatske inspirisan je sljedećim ciljevima:

- a) – mržnjom prema Italiji;
- b) – željom da se obezbijedi veza sa otocima radi redovnog obavještavanja političkog karaktera, radi prebacivanja ljudstva, radi prikupljanja obavještenja i vođenja propagande, radi snabdijevanja i održavanja veze sa neprijateljskim podmornicama koje preko otoka dostavljaju ustanicima naređenja, novac, oružje, i hranu;
- c) – da se omete naš pomorski saobraćaj i na taj način izaziva među stanovništvom strah, nezadovoljstvo, kritikovanje i nepovjerenje prema našim vojnim i civilnim vlastima.

Mržnja prema Italiji

Mržnja prema Italiji potiče prije svega iz borbe za prevlast na Jadranu. Dakle, radi se o mržnji koja ima jedno jedino vjekovno porijeklo: *more*.

Sloveni, bilo koje narodnosti, teže ka moru. Preko Skandinavskog Poluotoka i Sibira ka okeanima, a preko Balkanskog Poluotoka ka Sredozemlju.

Jadran je pak posebice more na čijim su obalama Latini i Sloveni u neposrednom sukobu i gdje se već vijekovima bore za prevlast na njemu.

Naš pobjednički rat, koji će obezbijediti domovini životni okeanski i sredozemni dah, može se, dakle, završiti samo neometanom prevlašću nad unutrašnjim morima, a naročito nad Jadranom.

¹ Original je štampan u obliku knjižice, na talijanskom jeziku. Dokument se nalazi u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod reg. br. 6/8, k. 365a.

Ovim dokumentom talijanske vojno-pomorske vlasti priznaju partizanski rat na Jadranskom Moru, koji im je nanio ogromne štete u ljudstvu i plovnim objektima i primorao ih da preduzimaju najstrože mjere i represivne akcije.

Ustanici za gerilu na moru raspolažu sa:

- a) – mnogobrojnim lađama malih dimenzija, motornih i na vesla, od kojih su neke i naoružane;
- b) – odličnom špijunskom i propagandnom službom;
- c) – sa malo oružja ali dobro postavljenog na mjestima gdje je prolaz obavezan;
- d) – osmatračkom službom duž obale.

Lađe su obično povučene na kopno i skrivene pod stablima, dvorištima kuća, a također i na putevima na domaku mora. Te se lađe puštaju u more samo onda kada se mogu upotrebiti, obično noću. Bilo da su motorne ili na vesla, u stanju su da sa lakoćom pređu otstojanje između kopna i otoka sa malo mogućnosti da budu primijećene. U cilju da bi izbjegli straže, čekaju da prođe lađa koja vrši tu službu. Lađe na vesla su pogodnije od motornih pošto plove tiho i mogu noću mnogo lakše da čuju šum motora drugih lađa.

Pomorska špijunaža vrlo je rasprostranjena uzduž dalmatinske i hrvatske obale.

Stanovništvo obale pripada uglavnom pomorskom staležu i svi se poznaju međusobno.

Prikupljanje novosti olakšano je životom koji se većim dijelom odvija po lukama. One se lako dostavljaju u druga mjesta, koristeći pri tome putnike ili posadu brodova koji vrše redovan saobraćaj.

Ovo prikupljanje novosti još je olakšano činjenicom da je mnogo rasprostranjeno poznavanje italijanskog jezika i činjenicom da ima mnogo ljudi koji su pripadali bivšoj austrijskoj i jugoslovenskoj mornarici, koji stoga posjeduju tehničku spremnost na osnovu koje mogu da odgonetaju značenje pojedinih uređaja koji nisu lako primjetni i da im predvide konačni cilj i to sa jednom budnom oprežnošću. Oruđa su postavljena na obaveznim prolazima sa glavnim ciljem da se ometa plovidba.

Postavljena su vrlo vješto u blizini najužih tačaka a na položajima koji su dobro skriveni i zaštićeni. Teško postižu veće uspjehe, ali ponekad strašljivci, koji se još i prestraše, nakon prvog hitca prilaze obali baš na mjestima odakle hitci dolaze sa jasnom prednošću za neprijatelja. Nije isključeno da će neprijateljski napadi učestati postavljanjem artiljerije i primjenjivanjem podvodnih prepreka.

Osmatračka služba duž obale u početnom je stanju, ali je neprekidna. Ona se vrši jednim neprekidnim lancem osmatranja obale. Vršje je ljudi usamljeni, postavljeni na maloj udaljenosti jedan od drugog. Sa običnom zastavicom u ruci

i jednom pištaljkom odmah javljaju približavanje plovnih jedinica i alarmiraju prethodno glavne položaje. Poneka od ovih osmatračnica snabdjevena je i sa dalekozorom. Nije isključeno da postoji i poneka dobro skrivena poljska radio-stanica.

Kako se vodi gerila iui moru

Obzirom na gore izneseno u vezi ciljeva i sredstava kojima raspolažu, treba imati u vidu da gerilu na moru vode ljudi od zanata – bilo u pomorskom, kao i u vojničkom smislu. Radi se o ljudstvu koje je u bivšoj austrougarskoj i jugoslovenskoj mornarici bilo na raznim dužnostima.

Na osnovu dosadašnjih iskustava, gerila se na moru do sada ispoljila na sljedeće načine:

- napadima na parobrode u lukama,
- napadima i odvođenjem motojedrenjaka koji plove,
- napadima na usamljene svjetionike,
- nedozvoljenim saobraćajem sa otocima,
- proučavanjem drugih mogućnosti.

Napadi na parobrode u lukama. Izvršeno je samo jednom (parobrod »Ica«² dana 20-VII-1942 u Živogošću) od grupe partizana – od kojih su jedan dio sigurno bili mašinisti bivše jugoslovenske mornarice. Oni su došli na parobrod dok je ovaj bio privezan uz molo i naredili su, sa oružjem u ruci, najprije da se svi putnici iskrcaju, a zatim su naredili kape-tanu da odvede parobrod na dubinu od 45–50 metara. Tada je specijalizirano ljudstvo partizana, možda poznavajući već taj parobrod, otvorilo ventile i potopilo parobrod.

Napadi i odvođenje motojedrenjaka koji plove. Pokušavaju se uglavnom vršiti na obaveznim prilazima između kopna i otoka, a naročito između otoka, i to posebno između otoka Brača i Hvara i kopna.

Vrši se sa motornim lađama koje su prije služile za ribolov, a sada su predešene tako da mogu da nose jedno oruđe i jedan određeni broj naoružanih ljudi. Posjeduju i odbranbeni uređaj koji se sastoji od vreća sa pijeskom. Njihovo uređenje se vidi iz slike br. 1.

Manevar koji obično vrše te lađe sastoji se u tome da sa jednog mjesta na obali, dobro skrivenog, izlaze na more i upućuju se odmah da prepriječe put motojedrenjaku kojeg su uzeli za cilj. Stigavši na malu udaljenost od njega, opale nekoliko hitaca u vazduh (poziv da stane), nakon čega pristaju

² Parobrod »Ica« (bivši »Vis«), vlasništvo bivše Jadranske plovodbe, rekviriran je za potrebe Talijanske ratne mornarice. Ovaj brod je zarobilo i potopilo nekoliko boraca jednog voda Bataljona »Josip Jurčević« u Makarskom Primorju kod Živogošća (vidi Zbornik, tom V, knj. 6, dok. br. 7).

uz njega i naređuju da plovi prema mjestu koje oni naznače ostavivši na lađi jedan vod naoružanih ljudi kao kontrolu.

Stigavši u luku, motojedrenjak se opljačka i zatim se pusti da nastavi put, oduzevši mu ponekad nekog od posade ili od putnika.

Iskravanjem materijala upravljaju ljudi koji se nazivaju »partizanska mornarica« čiji se znakovi vide iz slike br. 2.

Naoružano ljudstvo na partizanskim lađama pripada takođe toj takozvanoj mornarici.

Dešava se ponekad da partizanske lađe lažnim znakovima, kojima traže da im se pruži pomoć, pozivaju lađe koje plove da im se približe.

Napadi na svjetionike i na druge usamljene objekte Kr. mornarice. Izvršeno ih je nekoliko sa glavnim ciljem da se domognu materijala, hrane a prije svega oružja, dalekozora i petroleja. Vršu ih danju i noću lokalnim ljudstvom koje obično poznaje dobro mjesta i to uvijek nakon brižljivo i savjesno proučenih navika ljudstva na njima. Stoga se napadi vrše u momentu smjene straže, za vrijeme ručka ili večere ili onda kad su otvorena vrata samog objekta. Pored toga, izabiru uvijek vrijeme kad su primijetili da osoba koju će napasti nema kod sebe svoje oružje.

Objektu se približuju bosonogi, takođe i maskirani, ostajući skriveni u grmlju i zavijucima očekujući pravi čas. Dakle, napadaju skoro uvijek sigurni u uspjeh.

Za svjetionike koji se nalaze na grebenima ili manjim otocima koriste noć izabirući za mjesta pristajanja svojih lađa ona za koja su primijetili da čine isto i svjetioničari.

Zabranjeni saobraćaj sa otocima. Sastoji se u tajnom prebacivanju, između otoka i kopna i obratno, ljudstva, materijala i pošte. Vršu se malim lađama na vesla. Izbjegavaju da upotrebljavaju za to motorne lađe da ne bi izazvale uzbunu.

Prebacivanja koja se vrše lađama na vesla ne čuju se, teško ih je zapaziti, a mogu se izvršiti najviše za dva sata veslanja između rta Planke na Braču, rta Sv. Jurja na Hvaru i Mljeta sa kopnom.

Na drugim mjestima to se može da vrši i za kraće vrijeme. Polazak, nakon prolaska lađe osmatrača, može mirno da uslijedi i pristajanje na određeno mjesto vrši se u jednom od mnogobrojnih zaliva koji su dobro poznati primorskom stanovništvu. Ta se mjesta izabiru tako da su udaljena od onih mjesta na koja mi pazimo i da su u povoljnom položaju u odnosu na mjesta sa kojima su oni u vezi.

Ostala sredstva pomoću kojih se može vršiti gerilski rat na moru. Gore spomenutim načinima gerile koji su najčešći treba dodati ostala sredstva koja još nisu došla do izraza ali

koja u svakom slučaju treba predvidjeti, kao i ona nevidljiva sredstva kojima se ustvari služe.

U prve treba ubrojiti tehnički i materijalni kapacitet partizana kojima se oni služe pri vršenju podvodnih napada, postavljajući mine na saobraćajnim linijama i oštećujući naše podvodne objekte. Ovaj drugi slučaj se je već desio i možda mu je bio cilj da prikiipi eksploziv a takođe i oružje da bi pripremio nove napade.

Možda mu je bio i cilj da otvori put podvodnim neprijateljskim jedinicama. Izvršenje operacije ne pretstavlja partizanima naročite teškoće. Treba imati u vidu da među njima ima mnogo ljudi sa torpiljarki bivše jugošklovenske mornarice a mi većinom upotrebljavamo oružje koje je njima pripadalo i koje oni, prema tome, vrlo dobro poznaju.

U nevidljiva sredstva treba ubrojiti špijunažu, zavaranje i izdaju. Ta se sredstva mogu upotrijebiti bez većih teškoća, imajući u vidu da je veći dio posade brodova i obalskih radnika pripadao bivšoj Jugoslaviji, da su neodređenih osjećaja ali naginju neprijateljstvu. Zbog sredine u kojoj žive i rada kojeg vrše za oružane snage, a sa kojima su u uskoj vezi, nije im teško da saznaju ili predvide pokrete trupa, brodova, da saznaju teret, pravac putovanja itd.

Prikupljanje podataka omogućeno im je i razgovorima sa našim vojnicima prema kojima pokazuju lažna osjećanja i lažnu naklonost.

Sirenje novosti olakšano je preko osoblja koje putuje iz naših baza.

U ovoj obavještajnoj službi slovenski su narodi nesumnjivo iznad nas i zbog različitog mišljenja kojeg mi imamo o lojalnosti i iskrenosti jedne osobe.

Za Slovene biti 100% lojalan i iskren nije dobro i više se cijeni osoba koja uspijeva da izvrši prividno svoj zadatak na zadovoljstvo onog koji zapovijeda, dok ustvari izdaje.

Sredstva kojima se suprotstavlja gerili na moru — to su:

- a) — Budnost na moru
- b) — Nadzor nad saobraćajem
- c) — Italijanski lučki uredi
- d) — Nadzor nad ribolovom
- e) — Sakupljanje lađa na jednom mjestu
- f) — Obavještajna služba
- g) — Odbrana objekata izbliza.

Budnost na moru

Mora se vršiti sa najvećim mogućim brojem brodova bilo kojeg tipa. Akcije tih jedinica moraju se koordinirati sa ko-

mandama putem izvještavanja, budnošću pomoću semafora i obavještajnom službom.

Obzirom na gerilu, njeni su ciljevi sljedeći:

a) – kontrolisati sve motojedrenjake i lađe na koje se naiđe na moru, pregledavši im dokumente, instrukcije, dokumente putnika i njihov broj i vrstu tereta;

b) – nadzirati obalu zauzetu od partizana da bi se uočili pokreti, da bi se ispitalo da li ima brodova bilo koje vrste, da bi se pronašli svi eventualni položaji za oruđa i to oni koji već postoje ili koji su u izgradnji radi ometanja saobraćaja po moru, da bi se uočio bilo koji objekt vojnog karaktera. Povraćati se iznenadno na mjesta već osmotrena;

c) – intervenirati spremno i efikasno za odbranu jedinica koje su eventualno napadnute;

d) – zahtijevati da se pridržava izvanrednih propisa koji se odnose na zone i vrijeme ribolova, kao i onih koji se odnose na preventivno koncentrisanje brodovlja u posjednutim lukama;

e) – zaštićivati iz udaljenosti i pomoću pratnji koje plove u blizini motojedrenjaka i to na mjestima koja se smatraju najopasnijim;

f) – onemogućiti sa raspoloživim sredstvima neprijatelju bilo koju operaciju na obali.

Naročiti propisi koji se odnose na budnost sadržani su u prilogu br. 1.

U preduzimanju mjera za budnost učestvuju sve jedinice kojima raspolaže dalmatinska mornarica, t.j. torpiljarke, minopolagači, jedinice kr. finansiske straže koje pripadaju Vojno-pomorskoj komandi i remorkeri koji su u tu svrhu naoružani.

Pored toga, upotrebljavaju se i naročiti motojedrenjaci zvani N.A.P. (protupartizanski brodovi) koji imaju hrvatsku i italijansku posadu i naoružani su lakim oružjem koje oružje i ljudstvo za isto je dala Kr. vojska.

Nadzor nad saobraćajem

i to nad a) saobraćajem parobroda

b) saobraćajem motojedrenjaka

c) saobraćajem manjih lađa.

Kao glavno, morski putevi treba da budu izvan dometa automatskog oružja sa obale koju nije zaposjela Kr. vojska.

Saobraćaj parobroda. Parobrode treba naročito nadzirati kada su privezani uz mola da bi se izbjeglo da na njih dolaze ljudi bez odobrenja ili ljudi sa lošim namjerama. U tom cilju je naređeno da ljudstvo koje posluhuje topove vrši, za vrijeme stajanja u luci, i stražarsku službu, prema uputstvima iz priloga 2.

Dok straža vrši isključivo oružani nadzor, svi ostali specijalisti (kapetanija, lučka milicija, organi javne bezbednosti, kr. finan. straža, kr. karab.) vrše svoju službu prema propisima.

Mjesne vojne oblasti moraju preduzeti mjere da bi mola za pristajanje parobroda bila potpuno prazna t.j. da na njima ne bude znatiželjnika i ljudi koji nisu zauzeti oko ukrcavanja i iskrcavanja.

U hrvatskim lukama koje nisu posjednute od italijanske vojske održavanje reda vrše hrvatske vlasti. Oružani nadzor vrši naprotiv straža sastavljena od 2 vojne jedinice. Jedna se postavlja na molo u blizini parobroda spremna da otvori vatru na svakog ko pokuša bilo koji neprijateljski akt ili na zlonamjerne koji bi se približili parobrodu. Druga se postavlja izvan luke spremna da pritekne u pomoć prvoj. Na parobrodu vojnička straža vrši svoju redovnu dužnost.

Saobraćaj motojedrenjacima. Vršiti se konvojima iz Splita u Metković i u Korčulu i obratno. Na putovanjima iz Splita u Korčulu ukrca se jedan oružani vod spreman da intervenira u slučaju napada ili u slučaju da neki od motojedrenjaka pokuša da se nedozvoljeno udalji.

Jedrenjaci se oslobađaju konvoja samo ispred luka u koje putuju.

Pošto kad duva jaki sjeveroistočni vjetar motojedrenjaci moraju da plove uz samu obalu kopna koje nije posjednuto, treba obustaviti njihov polazak.

Na motojedrenjacima koji plove dijelom ušća Neretve — sjever povremeno se ukrcavaju oružane pratnje.

Svi motojedrenjaci prije polaska moraju biti upoznati sa mjestima koja su posjednuta od Kr. vojske, a koja se nalaze na njihovom putu i u koja se mogu skloniti u slučaju da moraju da se zaustave zbog više sile.

Nijedan motojedrenjak ne smije da se odazove pozivu i da se približi kopnu pošto se tu obično radi o neprijateljskoj zasjedi. Naprotiv, na traženje garnizona i obalskih baterija treba da se legitimije putem znakova za raspoznavanje koji se mjesečno utvrđuju i koje njima dostavljaju odjeljenja za zaštitu saobraćaja i komande Mornarice u mjestima polaska.

Iste mjere sigurnosti treba da primjenjuju i druge komande onda kada se u jednoj određenoj zoni, u vodama njihove nadležnosti, pojave akti gusarstva.

Saobraćaj manjih brodova

Regulisan je raznim odredbama lučkih vlasti kojima se ograničava aktivnost zavisno od političkih uslova u kojima se nalaze. Moraju se pažljivo i često pregledati sve popusnice.

Pred zapad sunca sve lađe treba da budu u luci.
Treba ograničiti zonu u kojoj se one kreću.

Drugi mogući napadi koje treba predvidjeti

Sadašnje mogućnosti partizana mogle bi ovima da omoguću postavljanje topova u blizini užih prolaza osobito u zoni Podgore (Sv. Ilija, Igrane itd.), kao i postavljanje podvodnih prepreka koje bi, koristeći se noću, mogle biti postavljene i na mjestima udaljenim od njihove obale. Prema tome, treba ploviti sa najvećom oprežnošću i čistiti dno kanala i potrebno je da se svaka lađa drži što je moguće dalje od neprijateljske obale.

Italijanske lučke kapetanije (U.I.P.)

pretstavljaju najneposrednije sredstvo za nadziranje hrvatske teritorije.

Nadgledaju cjelokupnu mjesnu plovidbu, prepustivši hrvatskim vlastima običnu lučku administraciju.

Odobravaju polazak lađama i brodovima bilo koje narodnosti pošto su ispitale sastav tereta i posade i prethodno provjerile dokumente, uvjerivši se da sastav posade odgovara onome označenom u dokumentima i popisu iste.

Nadziru na naročiti način kretanja motornih ribarica i mjesnih lađa, zatraživši, ako je potrebno, intervenciju italijanskih vojnih vlasti. Ljudstvo koje ima zadatak da vrši preglede mora biti naoružano karabinom ili pištoljem a eventualno da pregledu prisustvuju i Kr. karabinjeri ili vojnici garnizona.

Izdaju propusnice predviđene od Superslode njenom naredbom o plovidbi od 10 novembra 1941-XX (prilog br. 3).

Zabranjuju uplitanje ili bilo kakovo djelovanje hrvatskih vlasti, čime bi se ometala plovidba italijanskim brodovima. Brodovima kojima je odobreno da viju hrvatsku zastavu italijanske lučke kapetanije moraju uskratiti izdavanje propusnica ukoliko se ima osnovanih razloga o protuitalijanskom djelovanju njihovih posada.

Paze na rad hrvatskih lučkih ustanova javljajući o svakoj preduzetoj mjeri ili o situaciji ukoliko izgleda štetna po italijanske interese ili po mjesni saobraćaj uopšte.

Javljaju nadležnoj komandi Mornarice utvrđeni prekršaj odredbi iz spomenute naredbe Superslode, naročito ako se radi o pronalaženju oružja ili eksploziva, primjenjujući odmah represivne mjere predviđene istom naredbom. Nadgledaju držanje italijanskog i hrvatskog ljudstva na službi u luci.

Protupartizanski brodovi. Da bi se moglo nadzirati more u blizini obala pod njihovom nadležnošću-, italijanskim lučkim kapetanijama su dodijeljene lađe Kr. finansijske straže, iznajmljeni su naročiti motojedrenjaci koji su nazvani protupartizanski brodovi (N.A.P.) i označeni rednim brojevima.

Protupartizanski brodovi su motojedrenjaci sa dobrim plovidbenim osobinama i sa hrvatskim posadama zbog potreba obavještajnog karaktera. Ali njima upravlja ljudstvo Kr. mornarice i naoružani su oružjem i ljudstvom Kr. vojske.

Obrana se sastoji iz sredstava koja se imaju pri ruci (džakčići sa pijeskom, metalni i drveni zakloni, puškarnice itd.) zbog zaštite ljudstva koje treba da puca ili da upravlja lađom.

Uputstva za djelovanje protupartizanskih brodova sadržana su u prilogu 4, a ista se odnose i na sve ostale lađe koje su određene za službu nadziranja. U prilogu su također unesene sve protupartizanske lađe, kao i mjesta na obali posjednuta od Kr. vojske u kojima mogu eventualno da nađu siguran zaklon.

Nadzor nad ribolovom

Da bi se ograničila što je moguće više gerila partizana na moru, morala se je ograničiti i ova aktivnost koja bi mogla vrlo lako da se koristi za zavaravanje službe nadziranja a u korist nedozvoljenog saobraćaja između otoka i raznih mjesta na cbali.

Stoga je trebalo odrediti zone ribolova ne služeći se pri tome kriterijumom izabiranja zone gdje ima najviše ribe već izabiranjem zona koje je lako nadzirati.

Stoga su zone ribolova ograničene samo na zone u blizini posjednutih mjesta, na različitim udaljenostima, prema raznim mjestima, obično udaljene od kopna ne više od 1000 metara.

Pored toga naređeno je da se na lađu vođe ribolova ukrca i oružani vod Kr. vojske da bi mogao lako da nadzire sve ribarice u zoni.

Komande garnizona Kr. vojske u mjestima u kojima je dozvoljen ribolov treba da izdaju dozvole za ribolov, tako da imaju uvijek kontrolu nad lađama koje su na moru radi ribolova. Prije nego što lađe isplove, treba da prokontrolišu da li ima na njima oružja ili eksploziva. Po njihovom povratku treba da ih prebroje. Oružani vodovi treba da poštuju naređenje" po kojem ne smiju da se udalje iz zone već da upotrijebe oružje.

Odredbe za ribolov važe kško danju tako i noću.

Zone dozvoljene za ribolov označene su u posebnom albumu kojeg posjeduju razne komande. Spomenute zone se mogu mijenjati zavisno od prisustva garnizona Kr. vojske u pojedinim mjestima.

Sakupljanje lađa na jednom mjestu

Sve lađe koje nemaju dozvolu za plovidbu treba da se sakupe na jednom mjestu, staranjem italijanskih lučkih kapetanija, i to u mjestu koje je posjela Kr. vojska koja će se pobrinuti za nadzor nad njima.

Ista je naredba traženjem političkih vlasti protegnuta i na anektirani teritorij, u Šibenik, gdje nadzor nad njima vrši Compamare.³

Ukoliko bi došlo do nečeg izvanrednog u zoni u kojoj nije izvršeno sakupljanje lađa na jednom mjestu, treba ga, u sporazumu sa višim vojnim vlastima, izvršiti odmah bilo kao represalija bilo da se u začetku osujeti bilo kakva nedozvoljena aktivnost.

U slučaju premještanja garnizona, treba izmijeniti s tim u vezi i mjesto sakupljanja lađa.

Sadašnja mjesta sakupljanja su sljedeća:

	Supetar
	Bol
Brač	Milna
	Postire
	Sumartin
	Trpanj
	Drač
Metković	Ston Veliki
	Ston Mali
	Neum
	Omiš
Omiš	Osij
	Krilo
	Hvar
Hvar	Starigrad
	Jelsa
	Sv. Juraj

	Porto di Mezzo
	Gruž
	Dubrovnik
	Mlini
	Cavtat
Gruž	Trsteno
	Bršeno
	Prašac
	Duljavica
	Zaton
	Stihovica .
	Korčula
	Velaluka
	Orebić
	Vis
Vis	Komiža
	Šibenik
	Mandalina
	Zlarin
	Vodice
Lastovo ...	Primošten
	Rogoznica
	Tjesno
	Krapanj
	Prvič — Superina
	Zirje
	Kramina — Betina
Šibenik	Zaton
	Skradin

Obavještajna služba

Pored obavijesti opće prirode, političkih ili vojničkih, Kr. mornaricu interesuju naročito one koje se odnose na nedozvoljenu aktivnost i političko-vojnu orijentaciju pomorskog stanovništva mjesta anektiranog teritorija i mjesta u Hrvatskoj.

U tom cilju trebamo da sami tražimo obavještenje prije svega među pomorskim stanovništvom bez obzira na klase.

Stoga je naređeno da protupartizanske lađe zadrže svoju civilnu posadu, davši im do znanja da se mogu osjećati sigurnima oni i njihove obitelji i obezbijedivši im dobre uslove za život.

Pošto se mornari protupartizanskih lađa uzimaju iz mjesta u kojima i vrše službu, oni moraju da znaju:

- a) – mjesta u svakoj zoni odabrana za pristajanje i odlazak partizanskih lađa,
- b) – uobičajeno vrijeme polaska i povratka obzirom na mjesec i na izlaz i zapad sunca,
- c) – sredstva kojima se vrši saobraćaj, da li lađama na vesla, na jedra ili motor i na koji se način izbjegava nadzor,
- d) – gdje su obično skrivene lađe,
- e) – ko sačinjava njihove posade,
- f) – mjesto snabdijevanja,
- g) – eventualna sredstva za raspoznavanje,
- h) – ko izdaje naređenja za bilo kakve pokrete na moru.

Treba smatrati da u svim sjedištima Komande Mornarice i italijanskih lučkih kapetanija, obzirom na neprijateljsko raspoloženje sviju prema nama, sve što je u vezi sa ustaničkim pomorskim saobraćajem poznato je većem dijelu mornara koji tu žive i da se o tome među njima govori prilično slobodno. Stoga je potrebno prodrijeti među njih preko lokalnih povjerljivih osoba ili nekog doušnika koji može da razumije lokalni način govora.

U ovu svrhu mogu da posluže također i posade protupartizanskih lađa koje, poznajući dobro italijanski jezik, imaju jedan razlog više da razgovaraju sa mornarima koji su zajedno s njima ukrcani i mogu u naročitom slučaju da saznaju i vrlo korisne tajne.

U anektiranim krajevima to prodiranje među njih ili dobijanje obavještenja naročito je lako za ljudstvo lučke kapetanije koje živi po pristaništima i vrlo je blisko sa svima, Italijanima i Hrvatima, koji se bave bilo kakvim poslom u vezi sa pomorstvom (pomorski agenti, lučki radnici, posade itd.).

Ovo gore je neovisno od traženja redovne obavještajne službe (S.I.M.).⁴

Pored gore navedenih vrsta vijesti koje se odnose, skoro isključivo, na pomorski saobraćaj ustanika treba nastojati da se sazna sve moguće o mjestima periodičnog pristajanja neprijateljskih podmornica koje održavaju vezu između partizana i anglo-saksonske komande. Prema vijestima koje se skoro podudaraju, izgleda da one za mjesto pristajanja upotrebljavaju obično južnu obalu otoka Hvara, između meridijana školja Bacili⁵ i Sćedro, kao i jugoistočnu obalu Mljeta.

Činjenica je da ove podmornice, uslijed svojih karakteristika, kao i uslijed solidarnosti stanovništva, nisu bile do danas još nikada iznenađene i sva upozorenja koja su povjer-

⁴ S.I.M. – Servizio informazioni militari (Vojna obavještajna služba).

⁵ Skolj Bacili na karti nije pronađen. Vjerovatno je riječ o otoku Lukavci.

ljiva lica dostavljala prekasno nisu dovela do nikakvih rezultata.

Dakle, ne obazirući se na uobičajeno nadziranje mora, treba sprovesti i vršenje sopstvene obavještajne službe da bi se otkrila i ova važna neprijateljska sredstva, orijentirajući se pri tome na sljedeće:

- a) – podmornica vjerovatno pristaje na onom mjestu na kojem je pristala i prilikom prethodnog putovanja;
- b) – to je mjesto poznato malom broju povjerljivih lica koja bi morala, međutim, biti uvijek jedna te ista;
- c) – razlozi opreznosti savjetuju da se izaberu za pristajanje dobra mjesta sa pomorske tačke gledišta, ali u isto vrijeme da se mogu lako povezati sa unutrašnjošću kopna. Pored toga, vjerovatno ne dolaze u obzir mjesta u blizini naseljenih centara.

Bilo u slučaju pristajanja na Hvaru, kao i na Mljetu, materijal iskrčan sa podmornica prebacuje se na kopno najkraćim putem;

- d) – kao znak za pretstojeći dolazak podmornica može da posluži i pojava određenih lica koje bi vremenom stanovništvo trebalo da upozna, kao i sakupljanje malih lađa i sredstava za transport po suvome.

Kao znak može također da posluži i nabavljanje svježe hrane u većim količinama radi snabdijevanja posade podmornica;

- e) – dolazak podmornica na unaprijed utvrđeno mjesto uvijek se potvrđuje tajnim radio-stanicama.

Pored već spomenutog pomorskog svijeta, ima na anektiranom teritoriju i u Hrvatskoj ljudi iz bivše jugoslovenske mornarice. Od njih vjerovatno potiču i oni koji upravljaju gerilom na moru i špijuniranjem naše aktivnosti. Treba stoga nadzirati sa naročitom pažnjom i obzirom sve one koji su imali u bivšoj mornarici bilo kakav položaj ili dužnost, imajući u vidu da su tu dužnost vršili sa istim sredstvima koja su sada prešla u naše ruke i da su to bili i za njih isti problemi, mada u manjoj mjeri, obzirom na endemičan neposluš, što je karakteristično za ovdašnje ljude.

Znači da se svaki naš pothvat sa lakoćom protumači i da bi imali uspjeha u našem radu, treba da djelujemo sa najvećom tajnošću i opreznošću.

Bliska odbrana objekata

Imajući stalno u vidu neoovjerenje prema svima, treba da svaki objekat, koji je već u upotrebi ili se tek izgrađuje, bude odmah čuvan i branjen.

Što se tiče odbrane objekata na kopnu, treba postupiti po odredbama cirkulara C-3 Superslode.

Nadziranje i odbrana zaprečnih mjesta vrši se baterijama i fotoelektričnim stanicama⁰ Kr. vojske.

U mjestima u kojima ima izgrađenih objekata obezbjeđenje odbrane vrši se sa ograđivanjem i mnogobrojnim strazama koje se noću podvostručuju.

U svakom mjestu svi objekti Kr. mornarice treba da ulaze u lokalni plan odbrane Kr. vojske.

Treba računati na napade svih vrsta, čak i na one najsmjelije.

Stoga, da bi se spriječila iznenađenja u lukama (zapaljivi materijal koji pliva, mine koje se same kreću, naročita sredstva itd.) treba narediti da sve male lađe koje ulaze u luku budu odmah zaustavljene na samom ulazu, podvrgnute jednom prethodnom pregledu od strane lučkih vlasti. Samo nakon toga mogu da otplove na mjesto određeno za nristavanje.

Svi objekti čisto vojnog karaktera (zapaljiva skladišta municije, zapaljivi materijal) treba da budu čuvani sa krajnjom strogošću, pojačavajući već postojeće propise.

Tornjevi za S.V.⁷ treba da su opasani bodljikavom žicom da bi se tako spriječilo prikačenje ljestava i treba da imaju puškarnice za odbranu.

Naročita pažnja se mora posvetiti zaštiti radio-stanica.

Operacije na kopnu ili uz učešće Kr. vojske

Vrlo je čest slučaj da za vrijeme službe nadziranja treba da se pređe na kopno radi kontrolisanja, uništenja lađa ili iz sličnih razloga. Neophodno je potrebno da ove operacije, osim u slučaju više sile, budu prethodno proučavane i da prema obavještenjima koja se odnose na karakterističnost mjesta i na jačinu protivnika one budu pripremljene na način da se uspjeh postigne sa što je moguće manjim brojem gubitaka. Pošto takove operacije ne mogu da se izvedu bez učešća jedinica Kr. vojske, preporučljivo je, pored toga što treba imati u vidu odredbe koje imaju opći karakter a odnose se na zaštitu brodovlja, da u svakom mjestu bude po jedna grupa vojnika dobro obučениh za brods'ku službu i za iskravanje.

To bi se moglo postići za svako mjesto direktnim sporazumom sa Kr. vojskom. Lađe koje su određene za vršenje te službe imaju zadatak da zaštite operacije na kopnu. Treba da su dobro zaštićene za odbranu ljudstva koje se iskrava i dok je ovo na kopnu moraju da su uvijek spremne za manevrisanje da bi tako mogle da osujete na vrijeme bilo kakav napad upravljen na njih sa kopna ili sa neke druge lađe koja bi mogla nenadano da iziđe iz obližnjeg skrivenog mjesta.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA
DALMACIJU OD 16 APRILA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI
ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O ZARO-
BLJAVANJU MOTORNOG JEDRENJAKA »AFRICANO«¹

I otpreme
Datum] 1
i čas 1 prijema: 17-IV-43
0.30 č.

Telegram

od Maridalmacije

Superslodi

i na znanje:

Odeljenju za vezu sa Kr. mornaricom pri Superslodi

VI Arm. korpusu

Mornarici – Rijeka

XVIII Arm. korpusu

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 6164

Primljeno 16 apr. 1943

10390

Aktivnost za poslednjih 24 sata

Na dan 14-og popodne dva partizanska leuta kod južne obale Hvara između Kozje (Makarska AI – ZT) i Rta Gomena na Pe-
lješću približila su se dvama jedrenjacima koji su predstavljali
deo konvoja od 14 jedinica. Dežurna straža konvoja odmah je
intervenirala oslobodivši jednu jedinicu i pratila je drugu po
imenu »Africano«, od 70 tona, natovarenu građom, sve dok nije
utrošena municija, uprkos intenzivnom protivdejtstvu iz parti-
zanskog automatskom oružja. Brod »Curzola« odmah je isplovio
iz Korčule, povukao jedrenjak, savladavši požar koje su izazvali
partizani, i drugi partizanski brod. Nema vesti o posadi. Par-

tizanski brodovi su bili isplivali iz uvale Kozja (Makarska AI – ZT)²

Admiral Bobbiese

BR. 210

**PREDLOG VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU
OD 16 APRILA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH
SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O PREDUZIMANJU
REPRESALIJA POVODOM ZAROBLJAVANJA MOTORNOG
JEDRENJAKA »AFRICANO«¹**

Predmet: otpreme: 16-IV-4-3
Telegram Datum i čas 17.30 č.
prijema: 17-IV-43
1.15 č.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Od Maridalmacije – Split
Diviziji »Bergamo«
i na znanje:
Superslodi
XVIII arm. korpusu

Br. 6165
Primljeno 17 aprila 1943-XXI

Br. 10426

Povodom akcije protiv motornog broda »Africano«², izvršene od strane partizana na dan 14-og tek. na južnoj obali Hvara, predlažem rasturanje letaka po ostrvu, u cilju vraćanja

² Akciju protiv motornog broda »Africano« izvršila je posada motornog leuta koji je služio za održavanje veze između Korčule, Pelješca, Hvara i Makarskog Primorja. »Africano« je plovio Neretvanskim Kanalom u sastavu jednog konvoja od 7–9 motornih jedrenjaka, od kojih je jedan bio naoružan. Pošto je brod bio zaustavljen rafalom iz puško-mitraljeza, na njega su se popela 3 partizana koji su natjerali posadu da pristane na južnoj obali Hvara. Čim je teret sa jedrenjaka iskrcan, brod je posut naftom i zapaljen. Opširnije o napadu na ovaj konvoj u Neretvanskom Kanalu koji pretstavlja jednu od najsmjelijih i najdrskijih akcija te vrste vidi J. Vasiljević – *Dejstva na Jadranu u NOR-u*, Vojno Delo, 1957, str. 45 i dok. br. 210 ove knjige.

¹ Original i prevod dokumenta nalaze se u arhivi Vojnog historiskog instituta pod reg. br. 17/9a–1, k. 365a.

² Vidi dok. br. 209.

OGGETTO:

313-9

TELESCRITTO

2732

Data e ora partenza 1/4/43
Ore 17,30

arrivo 17/4/43
Ore 1,15

DA MARIDALMAZIA = SPALATO =
AT DIVISIONE BERGAMO
e per conoscenza:
AT SUPERSLODA
AT XVIII CARM

SERVIZIO SUPPLEMENTARE AL SERVIZIO NAUTICO	
UFFICIO OPERAZIONI	
N° 6165	
Arrivato il 17 APR 1943 Anno	

N.10426

Seguito azione contro P.N. AFRICANO compiuta da
elementi partigiani lungo la costa Sud Lesina, prospetto
divulgazione manifestini nell'isola scopo restituzione equipa-
ciao, disponendo in caso ne attivo, pubblica esecuzione di
adeguato numero ostacoli scopo rappresaglia per cattura 5
membri equipaciao.

Amiraglio Bobbiese

N.5 Copie:

- 1 - Eccellenza
- 1 - Capo di S.M.
- 1 - S.Capo di S.M.
- 2 - Uff. Operazioni

*fare anche azione
rappresaglia da
civili, tipo
S. Giovanni*

*di...
come...
da...*

17.4.43

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA DALMACIJU OD 2 MAJA 1943 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA – DALMACIJA« O BORBI »NAP 24« SA PARTIZANIMA U BLIZINI SMRSKE KOD MAKARSKE¹

Pisani telegram

otpreme 2-V-43
20.30
Datum i čas
prijema 3-V-43
08.45

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
•SLOVENIJA – DALMACIJA«
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 7143
Stiglo 3 maja 1943 XXI

Od Maridalmacije
Superslodi op.
i na znanje:
Superslodi – Odeljenje za vezu sa Kr. mornaricom
Komandi VI Arm. korpusa
Komandi XVIII Arm. korpusa
Mornarici Rijeka

Br. 12048 *Aktivnost za posljednja 24 časa*

Noću 30 aprila Nap. 24 između Segeta (Šibenik BN-SP) i Marina (Šibenik BN-SI) pucao je na osvijetljenu zonu odakle je odmah odgovoreno mitraljeskom vatrom sa svjetlećim zrnima.

Dana 1 u 11 časova Nap. 24 i motorna barka M. B. 9 Italijanske lučke kapetanije Hvar, čiju su posadu sačinjavale i jedinice Kr. vojske vodili su borbu sa partizanima koji su se

nalazili na kopnu u blizini Smrske (Makarska AI-ZP), pogodivši brzu motornu barku sa crvenom zastavom, koju ustanici upotrebljavaju za saobraćaj Hvar – Korčula. Iskrčavši se zatim na kopno, zapalili su tri kuće i oštetili položaje od cementa za vatreno oružje, uzeli motornu barku, koja je potonula za vrijeme remorkiranja, jer je ranije bila pogođena. Motorna barka je imala sav odbranbeni uređaj koji upotrebljavaju ustanici. Zaplijenjena je takođe i barka na vesla od 4 tone.²

U međuvremenu je zaplijenjena jedna druga barka u mjestu Čarvanj (Makarska AI-VU). U akciji je učestvovao i naoružani brod cisterna »Garda«. Nije bilo gubitaka. Među partizanima je bilo sigurno nekoliko ranjenika.

Admiral Bobbiese

Već naznačeno u dnevnom biltenu XVIII Arm. korpusa i prema tome sa naše strane javljeno Glavnom generalštabu Kr. vojske.³

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA
DALMACIJU OD 7 JUNĀ 1943 GOD. KOMANDI DRUGE
ARMIJE O NAPADU PARTIZANA NA JEDAN VOJNI
AVION U BLIZINI O. CELICE¹

Predmet bg.

Pisani telegram

otpreme 7-VI-1943 XXI
13.45

Datum i čas

prijema 8-VI-1943 XXI
10.50

Od Maridalmacije – Split

Komandi 2. Armije²

i na znanje:

2. Armiji – Odjeljenje za vezu
sa Kr. mornaricom

Komandi VI Arm. korpusa

Komandi mornarice – Rijeka

Komandi XVIII Arm. korpusa

KOMANDA 2 ARMIIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 9381

Stiglo 8 juna 1943

XXI

Br. 16200

Aktivnost za posljednja 24 časa. –

Oko 11 časova avion 183. eskadrile R.M.L. Cant »Z« 501 za vrijeme prinudnog ateriranja u blizini ostrva Celice (Šibenik SN-BN) zajedno sa brodom ambulantom, koji je doplovio u pomenuto mjesto da bi ukazao pomoć, napadnut je mitralješkim rafalima od strane ustanika koji su bili smješteni u blizini Marušića (O. Vis SN-BL). Posada koja se sastojala od 4 čovjeka lakše je ranjena a avion koji je oštećen rafalima, odnesen je u Split. Odmah je izvršena represalija bombardovanjem, tučenjem malim bombama i mitraljiranjem ljudi sa male visine, koji su bježali i među kojima je primjećeno da je poneki pao. U akciji su učestvovala 3 Cant »Z« 501 i 1 Cant »Z« 506.

111507 Petitas Sitta

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod. reg. br. 4/5, k. 365 a.

² Petnaestog maja 1943 god. Viša komanda oružanih snaga »Slovenija–Dalmacija« (Supersloda) ponovo je dobila svoj raniji naziv – Komanda Druge armije, zadržavši pritom dotadašnje nadležnosti (vidi dok. pod reg. br. 6/5–35, k. 133 u arhivi Vojnog istoriskog instituta).

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA
DALMACIJU OD 1 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI DRUGE
ARMIJE O NAPADU NA PAROBROD »SOLIN«¹

Datum I otpreme 1 avgusta 1943
I prijema 1 avgusta 1943
16
sati
20.25

Pisani telegram

Od Maridalmacije

Komandi 2-ge Armije

i na znanje:

Odjeljenju za vezu sa Kr. mornaricom

VI Armijskom korpusu

Mornarici Rijeka

XVIII Armijskom korpusu

KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 12922

Primljeno 2.8.43

Br. 22038.— *Aktivnost za posljednja 24 časa.*—

Patrolni motorni brod A.S.3 za hidrofonsko osluškivanje u zoni otoka Vis — Hvar — Korčula. Motorni brod A. S. 129 za hidrofonsko osluškivanje u zoni Gruža. Dana 30 tekućeg u 20.00 sati parobrod »Solín« dodjeljen službi nadziranja ribolova napadnut u blizini Rta Brozovica (Dugi Otok XV-CZ) rafalima iz mitraljeza. Ranjeno lakše 3 bersaljera iz pratećeg odjeljenja.

Admiral Bobbiese

2 operativnom odjeljenju

1 obavještajnom odjeljenju

1 odjeljenju za vezu sa Kr.
mornaricom.

**IZVOD IZ IZVJEŠTAJA VOJNO-POMORSKE KOMANDE ZA
DALMACIJU OD 18 AVGUSTA 1943 GOD. KOMANDI DRU-
GE ARMIJE O NAPADU NA SVJETIONIK SV. ANDRIJA
I OSMATRAČNICU MONYU NA HUMU¹**

V.P. 10, 18 avgusta 1943 sati 0940

**KOMANDA 2 ARMIJE
OPERATIVNO ODJELJENJE**

Pisani telegram

Od Maridalmacije

Komandi 2-ge Armije

i na znanje:

Odjeljenju za vezu sa Mornaricom

pri 2 Armiji

Komandi VI i XVIII Armijskog korpusa

Br. 13933

Primljeno 18.8.43

Br. 23960

Aktivnost posljednja 24 sata

Svjetionik Sv. Andrija pomenut u biltenu 23540 od 16 tekućeg ponovo je napadnut od grupe partizana 15 tek. naveče. Posada je odgovorila vatrom iz oružja. Tvrđava »Sv. Nikola« opalila je nekoliko hitaca iz topa raspršivši napadače. Čišćenje je u toku.

Danas u 0400 sati osmatračnica <Monyu na Humu (trig. 587) (O. Vis SI-AB) sa posadom od jednog podoficira i šest mornara bila je napadnuta i savladana od čete partizana. Odnosena je radiostanica, instrumenti i oružje. Povjerljiva arhiva ostala u našim rukama. Jedan mornar lakše ranjen. Preduzete su mjere za osposobljavanje stanice, pojačanje posade i vršenje istrage. Komanda divizije »Bergamo« naredila normaliziranje ostrva.

Admiral Bobbiese 121517